

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНАЛІСТИКИ

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
ГЕОУРБАНІСТИКА УКРАЇНИ

Вид дисципліни (за компонентом ОПП): вибіркова

Освітньо-професійна програма: Географія

Спеціальність: 106 Географія

Галузь знань: 10 Природничі науки

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Назва факультету, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою: географічний

Мова навчання: українська

Розробник: д. геогр. н., Заячук М.Д, к.геогр.н., Заячук О. Г.

Профайл викладача:

E-mail: o.zayachuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1852>

Зміст

1. Загальна інформація.
2. Анотація до курсу.
3. Мета і завдання курсу.
4. Результати навчання (компетентності).
5. Організація навчання курсу.
6. Опис навчальної дисципліни.
7. Система оцінювання курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Геоурбаністика України
Контактні телефони	к. геогр. н., доц. Заячук Оксана Григорівна 0502388066
e-mail	o.zayachuk@chnu.edu.ua
Формат дисципліни	семестровий (2 семестр)
Обсяг дисципліни	5 кредитів/150 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	П'ятниця 13.00-14.00

2. Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Геоурбаністика України» належить до переліку вибірових навчальних дисциплін за освітнім рівнем «магістр» ОП «Географія», що пропонується в рамках циклу професійної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти на першому році навчання. Вона забезпечує додаткове формування у здобувачів професійно-орієнтованої компетентності системного світобачення та спрямована на засвоєння теоретичних і практичних знань, професійно-орієнтованої компетентності системного суспільно-географічного і регіонального дослідження урбанізаційних процесів. Різні аспекти розвитку міст і міських мереж які є об'єктами дослідження географічних, містобудівельних, економічних, соціальних, демографічних, історичних і інших наук. Вдосконалення набутих під час вивчення дотичних дисциплін «Геоєкологія урбанізованих територій України та раціональне природокористування».

3. Мета та завдання викладання дисципліни

Мета навчальної дисципліни: полягає у розгляді просторових змін й особливостей прояву урбанізаційних процесів в різних регіонах України, формування у здобувачів сприйняття міських просторів як особливих географічних об'єктів і процесів, а також розуміння тенденцій розвитку суспільства в сучасному високоурбанізованому середовищі нашої держави.

Завдання вивчення дисципліни:

- охарактеризувати історико-географічні, соціальні, політичні, економіко-географічні особливості розвитку міст;
- розглянути урбанізаційні процеси, що носять глобальний характер;
- розглянути просторові закономірності урбанізації через розкриття особливостей основних етапів еволюції міських систем;
- визначити ролі та значення міст у міжнародних відносинах і територіальній структурі господарства;
- з'ясувати особливості функціонування міст в умовах неоліберальної політекономічної доктрини розвитку суспільства;
- проаналізувати основи міської політики та стратегічного планування соціально-економічного і просторового розвитку міст;
- з'ясувати значення та зміст географічних підходів до розробки стратегій розвитку міст і систем розселення;
- проаналізувати міські проблеми та конфлікти різного рівня та можливі шляхи їх вирішення.

4. Результати навчання

Компетенції, які деталізуються та розширюються в процесі вивчення дисципліни.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахові компетентності (ФК):

СК 1. Здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної геоурбаністики, історії розвитку геоурбаністичних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

СК 2. Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів.

СК 3. Здатність використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК 4. Здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого розвитку територій, здійснювати геопланування територій різного ієрархічного рівня.

СК 6. Здатність застосовувати у професійній діяльності теоретичні знання і практичні навички системного аналізу і синтезу, географічного моделювання та прогнозування.

Основні програмні результати

ПР01. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

ПР05. Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень.

ПР06. Застосовувати сучасні моделі та інформаційні технології для проведення досліджень і розробок у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

ПР07. Брати участь у розробленні програм та стратегій міського та регіонального розвитку, плануванні територій різного ієрархічного рівня.

ПР08. Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки.

ПР10. Застосовувати геоінформаційні технології, створювати та досліджувати моделі природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем, визначати можливості та межі їх застосування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: - ознаки міста, класифікацію міст, функціональні типи міст, соціально-географічні закономірності урбанізації та її територіальні прояви, просторову еволюцію урбанізації в Україні, фактори урбанізації, нові тенденції урбанізації (субурбанізація, рурбанізація), політику розвитку міст і міських систем; - географію і проблеми розвитку малих міських поселень, географію і проблеми розвитку середніх міст України, географію і проблеми розвитку великих міст України, міські агломерації, конурбації, мегалополіс України; - екологічні проблеми різних функціональних типів міст України.

вміти: - скласти паспортну характеристику міста, провести дослідження природного середовища міста і здійснити ландшафтно-архітектурне зонування міста, користуватися Генеральним планом міста, виділяти функціональні зони міста; - оцінити якість міського середовища для життєдіяльності населення; - виділяти межі (контури) і територіальні елементи урбанізованих систем

5. Організація навчання курсу

Вид заняття	Обсяг курсу
Загальна кількість годин	150
лекції	30
Практичні (семінарські)	15
Самостійна робота	105
Курс	1
Семестр	2
Нормативний/вибірковий	вибірковий

Основними методами навчання є: словесні методи (лекція, співбесіда, консультація, дискусія, тощо) наочні методи (презентації, ілюстрації, відеоматеріали, тощо), електронне та інтерактивне онлайн-навчання (мультимедійні, дистанційні), самостійна робота за програмою навчальної дисципліни.

6. Опис навчальної дисципліни.

6.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни «Геоурбаністика України»												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	5	150	2	30		15		105		іспит

6.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	сем	інд.	с.р.
Змістовий модуль 1.						
Геоурбаністика, як наука.						
Просторові особливості розвитку урбанізаційних процесів у часі.						
Тема 1. Методологічна база та історія зародження геоурбаністики.	7	2				5
Тема 2. Урбанізація як глобальний соціально-економічний процес.	21	4		2		15
Тема 3. Місто як провідна форма розселення населення	21	4		2		15
Тема 4. Економіка міст та розвиток ринкових відносин	21	4		2		15
Усього за змістовний модуль 1	70	14		6		50

Змістовий модуль 2						
Змістовий модуль 2. Географія міст і міських систем України.						
Тема 5. Урбанізаційні процеси та міста України	23	6		2		15
Тема 6. Занепадаючі міста світу та України	21	4		2		15
Тема 7. Місто як культурний феномен.	22	4		2		15
Тема 8. Основи міської політики.	15	2		3		10
Усього за модуль 2	80	16		9		55
Усього за модуль 1 та 2	150	30		15		105

6.3. Теми семінарських/практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин/балів
1	Розвиток урбаністичних досліджень в Україні: внесок вітчизняних вчених	2/3
2	Економіко-географічне положення міста як визначальне поняття геоурбаністики (практична робота)	2/5
3	Вплив масових заходів державного та регіонального та світового рівня на зміни у містах (практична)	2/7
4	Функціональне зонування території міста. Просторові форми розпланування міста.	2/5
5	Міське розселення України. Функціональні типи міст України.	4/5
6	Концепція збалансованого міського розвитку. Планування соціально-економічного та просторового розвитку міст в Україні.	2/5
7	Конфлікти у містах та шляхи їх вирішення	3/5

6.4. Самостійна робота

Для як найповнішого засвоєння матеріалу курсу «Геоурбаністика України» окрім аудиторних занять (лекційних, практичних (семінарських)) значну увагу приділено самостійній роботі студентів. Зокрема, до форм самостійної роботи віднесено:

1. Вивчення додаткової літератури.
2. Підготовка до семінарських занять.
3. Підготовка до проміжного та підсумкового контролю.
4. Самостійне опрацювання запропонованих тем та питань.

№	Назва теми	К-сть годин
1	Джерела і шляхи урбанізації	4
2	Історичні стадії урбанізації	4
3	Перші столиці та їх функції	4
4	Утворення перших міст-мільйонників	4
5	Особливості української урбанізації у XX ст.	4
6	Природно-просторові ресурси міста	4
7	Зміни основних показників урбанізації у XX ст.	4
8	Особливості та перспективи сучасної урбанізації	
9	Основні критерії міст майбутнього	4

10	Чутливість міських територій до ризиків:	4
11	Житлова субурбанізація в Україні: тренди та відмінності .	4
12	Депресивні міста України	4

7. Методи контролю

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- контрольні тестування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- модульні контрольні роботи.

Поточний контроль здійснюється під час семінарських занять і має на меті перевірку знань здобувачів вищої освіти з окремих тем шляхом виконання конкретної роботи. Кількість передбачених балів, за різні види робіт зазначені у силабусі, робочій програмі та оголошуються під час занять. Питання з тем самостійної роботи включені до поточних модулів.

Модульна контрольна робота (тестові завдання різних форм), має на меті перевірку рівня засвоєння певного матеріалу, здатності осмислити зміст даної частини дисципліни, уміння письмово подати певний матеріал. Модульна контрольна №1 - 15 балів, модульна контрольна №2 - 10 балів (максимально).

Модульний контроль (сума балів за окремий змістовий модуль) виставляється на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля як сума оцінок отриманих на семінарах, за самостійні роботи та модульну контрольну роботу. Загалом у модулі №1 – 30 балів (15 балів – семінарські/практичні заняття, 15 балів – контрольна робота), модуль №2 - 30 балів (20 балів – виконання практичних робіт, 10 балів – контрольна робота).

Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі іспиту з врахуванням балів отриманих за два модулі. Іспит проводиться в тестовій формі і передбачає відповіді на питання теоретичного змісту (40 балів)

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та практична робота				Підсумковий модуль	Сума
Модуль №1		Модуль №2			
Теоретичний	Практичний	Теоретичний	Практичний		
15	15	10	20	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

8. Рекомендована література

Основна література

1. Дронова О.Л. Геоурбаністика: навчальний посібник Київ: ВПЦ «Київський університет», 2014. 419 с.
2. Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демогеографічні аспекти. Чернівці : Рута, 2003.
3. Йен Гел. Міста для людей. Київ : Основи, 2018.
4. Посацький Б.С. Основи урбаністики : навч. посібник. Львів : Видавництво Національного університету "Львівська Політехніка", 2010
5. Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін: монографія / За ред. К. Мезенцева, Я. Олійника, Н. Мезенцевої. Київ: «Фенікс», 2017. 438 с.
6. Плешкановська А.М., Савченко О.Д. Епохи та міста. Київ : Інститут Урбаністики, 2019. 264 с.

Додаткова література

1. Безлюбченко О.С. Урбаністика : навч. посіб. для студентів Харків. нац. ун-ту міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 274 с.
2. Вакуленко В. М. Стратегічне планування економічного розвитку великого міста як інструмент підвищення ефективності його управління. Київ, 2003. 216 с.
3. Урбаністика : Конспект лекцій для студентів спеціальності "Міське будівництво і господарство". Київськ. нац. ун-т будівництва і архітектури; Уклад. А.П. Осітнянко. Київ : Оріяни, 2005. 98 с.
4. Урбаністика : підручник / Ю.М. Шкодовський, В.І. Каменський. Харків : ХНУБА : Савчук О. О. [вид.], 2012. 209 с.
5. Салій І.М. Урбанізація в Україні: соціальний та управлінський аспекти. Київ : Наук. думка, 2005. 302 с.
6. Салій І. Українські міста: питання власності і муніципального управління. Київ, 2001.
7. Україна. Огляд урбанізації. – Міжнародний банк реконструкції та розвитку / Світовий банк, 2015. 195 с.
8. Ткач Д.В. Розвиток української геоурбаністики. Історія української географії / Д.В. Ткач, Т.Б. Заставецький // Всеукр. наук.-теор. часопис. Тернопіль, 2002. Вип. 6. С. 82-87.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Світ по карті. <http://www.citypopulation.de/>
2. Публічна кадастрова карта України. <http://map.dazru.gov.ua/kadastrova-karta>
3. Асоціація міст України. <http://auc.org.ua/bill>
4. Програма ООН по населених пунктах (UN-HABITAT). <http://www.unhabitat.org/>
5. Globalization and World Cities : Research Network [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.lboro.ac.uk/gawc/index.html>